

Tas Latweeschu draugs.

1842. 10 Dezbr.

50ta lappa.



T a u n a s s i n n a s .

Is Peterburges. Augsti zeenigs Keisers schehligâ prahcâ irr pakahwis, ka eeksch Jaroslawes-pilsfehtas dsillâ Kreewu semmê fungi un laudis warr oht fabeedrotees, is gudroht, kâ semme tannî mallâ jo deenas jo labbaki ja=kohpj. Un schi beedriba fewischki usnehmahs raudsicht, wissadus dahr sus eetafsicht, linnus jo labbaki audseht un apstrahdaht, kartuppelus audseht un arri tahdas sahles, kas woi lohpeem par barribu, woi no kurrahm elji dabbu; arri usnehmahs semneekeem eemahziht jo deenas jo labbaki wehrpt un aust, bittes un aitas apkohpt u. c. j. pr.— un laikam arri roudsîhs brandwihnu no kartuppeleem dedsi-naht, ja tannî pussé tas derretru.

Is Lehrpates. Weens kohpmannis tur, Werner wahrdâ, schehligâ prahcâ irr usnehmees, nabbageem par labbu ar wezzeem linnu-drehbes=gabbaleem, kas preeksch papihra=fabrikheem derr, andeletees, zerradams, ka ne ween wissi tee laudis, kam tahdi drehbes=gabbali irr pahri, bet arri papihra=fabrikhu fungi preezaschotees, un ka pats wehl daschu kapeiku nopolnischoht, kas nabbageem maisei derrehs.

Is Berlihnes. Weens jauneklis, kas mahzijahs pee grahmatu drikketaju, 23schâ Nowember, neapdohmajohc, drikklu=mashihnei nahze tik tuwu, ka wellamajs winnam rohku weenâ weetâ salause un zittâs ewainoja.— Ohres puisis, pee wattu=tasifitaja strahdadams, tik aplam ar labbu rohku nahze mashihnes skrittulu starpâ, ka wehl leelaka nelaime notifke; jo mashihne winnam rohku ta fatreeze, ka doktereem ta bija ja=greesch nobst.

Is Unguru semmes. Katrâ pasaules mallâ, ka jau sinnams, semneeiki skattahs pehz zittahm sihmehm, gribbedami dauds mas nojehgt, kahds nahkams laiks buhschoht. Zitti luhko pehz sirnekleem, zitti pehz putneem, zitti pehz oh-dehm un ta j. pr. Bet co wehl lassitaji ne sinnahs wis, ka Unguru semneeiki sawu wijsleelaku gudribu pahr nahkamu laiku nemm no ohsofa sihlehm. Sagreesch sihli, un ja eekschpusse isskattahs tihra un balta, tad tas, ka winai teiz, sihmejotees us ittin jauku, fausu wassaru un us pa wissam baggatu gaddu, bet ja. sihles eekschpusse parahdahs netihra, atmihkuse un ar plefkehlm, tad tas skaidri sihmejotees, ka laiks atnessischoht dauds leetus, wehtru un truhkumu. Ja tschaumala irr sakrupuse, tad tas parahdoht, ka laiks neganti fausse

buhfschoht un pa wassaru faule drihs wiffus semmes auglus apspreedischoht, un luhs, nu laudis leelahs, ka pagahjuschâ wassarâ sibles effoht gluschi tahdas paschias fakruppuschias bijuschas, ka winni jau papreeksch effoht sinnajuschis, ka laiks tur tik lohti fauss nahfschoht. — Lai mehs tok raugam, woi schahs sihmes arri muhsu mallâs spehkâ, woi ne!

Stahsts pahr dascheem gohda wihereem, kas tizzibas dehl, wissu laizigu gohdu atstahjuschis, tikkuschis nonahweti.

(Sahkama pusse.)

Lassitajeem jau daschi stahsti sinnami pahr to, kâ pirmôs laikôs zahjis ar kristigu tizzibu, kahdi eenaidneeki un waijataji tai bijuschis, kas labpraht un ar warru gribbeja to fwezzi, ko Jesus Kristus pasaule lizzis atspihdeht, pabahst ap-paksch puhra appakschâ, lai atkal ta wezza tumfibâ tâpat mistu, kâ papreekschu, un to pafauli no ta eerasta, winnai lohti mihsa grehku-meega netrauzetu. Bet tas, kas sazzija: "Debbes un semme suddihs, bet manni wahrdi ne suhd," (Luhk. 21, 33.) tas to pafaules padohmu isnihzinaja. Jo lai gan tee tumfibas behrni zihniyahs un fabeedrojahs, kâ warredami, pretti, tad comehr ta gaifma uswarreja, usware, un uswarrehs ar weenu. Sinnams, gan dascham gaifmas mihsotajam bija azzis agraki ja-aisdarra sawam Pestitajam par gohdu, ko tee pateesibas eenihdetaji winneem ar warru darrija. — Kâ nu tai laikâ bija, kad-kristiga tizziba galwu pazehle, tâpat arri notiske pehzak, kad ta fwezze, kas jau tik ilgi degdama, bija palikkuse nefskaidra un tadeht tikke puzzeta un schlikhstika. Prohti tad, kad Lutters to kristigu tizzibu tihrija no tahn mahzibahm, ko zil-weki bij eejaukuschi. Ir tad zehlehs waijataji, kas dascham taifnibas mihsotajam mutti aibahse ar warru. Nu ihpaschi kahdus jaukus no ta laika stahsteem te saweem lassitajeem preekschâ liksim.

Preeksch wairak kâ divisimts gaddeem Beemeru- un Mehru-semme notiske, ka tur katoli gauschi waijaja un speede tohs Lutteraneru un brahlu-draudses loh-zeuktus, lai schee sawu tizzibu atmestu un katolu-tizzibu usnemu.

Pirmaf winneem kahdu laizinu gan bija meers, bet tee eenaidneeki ne mit-tejahs tohs pee Wahz=Keisera apsfuhdseht un apmelloht, kamehr schis kahdu wezu pawehleschanu atjaunoja, pehz kurras katoleem bija brihw, tohs Lutteranerus un brahlus nospaidih un waijahu. Bet scho draugi Keisera luhdse un tam winnu beswainibu parahdijs, ka tas comehr ne patahwe pehz tahn islaistas pawehleschanas darriht. — 160gtâ gaddâ notiske, ka Keisers Rudolps schehlastibas=grahmatu islqide, kurrâ wiisseem ewangeliskas tizzibas beedreem ta walla tikke dohta, pehz sawa eeradduma Deewam kalpcht. Nu bij meers wiisseem Lutteranereem un brahleem. Basnizas tikke usbuhwetas, mahzitaji un basnizas=teefas eezeltas un Keisera schehlastibas=grahmata, ar pulksteneem swannoht un lihgsmi gawilejoht, no kanzeles nolassita. —

Tannis stahsts no wiss'wezzeem laikeem jau atrohdam, ka ahrijs meers un labklahschana draudses eekschligu meeru un laimi daudfreis famaita un pohsta, ta arri schê taggad notiske. Tas brahlu bissaps, Romeneus, pahr to behdadamees, ta rakstija: Ar to ahriju Deewa kalposchanas brihwibu pamaishahim arri ta meefas

brihwiba nehmahs pee-augt; tas glihtajs kristigs gahjums pasudde un grehku fal-poschana eewilkahs. Lai nu ta draudse ne paliku pa wissam bes garrisas dsh-wibas, lai ne pahrwehrstohs par tahdu beedribu, kas tikai ahri, preefsch zil-wetu azzim, Deewam falpo, tad tas Pestitajs pakahwe, ka ta brihwiba Beemeru-un Mehru-semme pa wissam tappe panemta, un tee ewangeliski un brahli atkal tikke breefmigi waijati. Keisers Rudolps, kas to schehlastibas-grahmatu islaidis, bij jau nomirris. Gan nu tee speesti un waijati us schahs schehlastibas-grah-matas afsauzehs un deesgan pretti runnoja, bet tas ne ko ne palihdseja. Kad nu winai pahr dauds tikke mohziti un waijati, tad peemirse, ka Jesus mahzekteem aisweenu waijaga pazeestees un klußu buht, un tapehz sahze waldischananai pretti turretees, jaur ko karsch zehlahs, un tahs draudses tikke wissnotat ispohstitas, gan drihs wissi laudis isdeldeti, zeeti sanemti un zeetumā likti. Zitti aisbehdse zittas semmēs un zitti tikke pahr rohbeschahim isdsichti. No ta laika wissā Bee-meru- un Mehru-semme nedf ewangelikas basnizas, nedf skohlas wairs atraddahs; wissas bishbeles un zittas Deewa-wahrdu grahamatas tappe usmekletas un kaudses schurp un turp appaksch karratawahm fadedsinatas.

Tai 21mā Juni 1621mā gaddā Prages=pilsfehtā tappe 27 leelikungi ar soh-binu nomaitati, un nomirre, pastahwigi Deewa pateefibas leezineeki buhdami. Tif ko scheem tas nahwes-spreedums bij preefschā lassifts, tad tuhlin katolu basniz-kungi wiinneem peestahjahs un mekleja winnus pahrrunnaht, lai pee katolu tizzibas peegreeschotees, tad Keisers atkal apschehloschotees. Bet tee palikke pee was tizzibas pastahwigi lihds nahwei, un teem katoleem ar tahdu gudribu, kas us svechteem raksteem dibbinajahs, atbildeja, ka schee kā mehmi palikke un bri-nodamees aigahje. Tamehr arri Lutteraneru mahzitajeem tikke paleuts schohs zeetumneekus apraudsihe un or svehtu wakkar=ehdeenu meeloht.

To deenu preefsch tahs nomaitaschanas tappe tee zeetumneeki us rahtusi westi, kurra pagalmā tee nahwes=rishi bij fataisiti. Kad tee pasuddinati no pils-fehtneeki fahrtas, kas rahtusi tappe zeetumā turreti, dsirdeja, ka tee leelikungi cohpoht atwesti, tad tee cezzeja pee zeetuma lohgeem un apsweizinaja schohs, garrisas dseesminas jauki un skalli dseedadami. Jaur to leels pulks lauschu fasfrehje, kas schahm awim, kas us lauschau tappe westas, schehlodami klußas assariaas pakkat raudaja.

Tai nakti winni mas gulleja, bet wairak Deewu luhgdamai, dseedadami, mihi-ligi un garrisig farunnadamees to pawaddija. Rikta agri winni wissi nomasgajahs un apgehrbahs tihrlās drehbēs itt kā kad us kahdeem leeleem svehtkeemi fataisitohs. Kad pulksten peezōs no rihta ar leelogabalu no pils dewe sihmi us nomaitaschanu, tad schee zits zittu apkampahs, wehlejahs zits zittam spehku no augscheenes, ustizzigi palikt lihds nahwei, un eepreezinaja un eedrohchinaja weens ohtru. Tee, kas agraki aigahje, aiseedami us teem pakkal-palikdameem fazzija: Deews lai juhs svehti un juhs pafarga, wissu mihlee draugi! Wirsch lai jums dohd fawa Svehta-Garra eepreezinachanu, pazeefchanu un pastahwigu prahiu, ka juhs to, ko lihds schim ar firdi un mutti apleezinajuschi, taggad ar gohda-pilnu nahwi warrat apstiprinaht. Mehs aiseetam pirmak, ne kā juhs, ka mehs tohpam zeeniti fawa Kunga Jesus Kristus gohdibu skattih; juhs mums drihs pakkal-nahkseet. Us to tee zitti atbildeja: Lai Deews palihds, ka jums schis

zelsch par swehtibū isdohdahs, Jesū Kristus muhsū Kunga nahwes labbad. Alis-eijat, mihti brahli, preefsch mums muhsū Tehwa-nammā; mehs pateesi sinnam, ka mehs zaur Jesu, eelsch kurru scheitan tizzejusch, schodeen redsefimees debbes=preefā.

Tas pirmajs, kas us to assins=altari tappe aisweste, bij tas grafsa=leels-kungs Schlik, pirmak augstōs Lehnia ammatōs stahwejis, un pirmajs brahli-draudses aisskahwetajs; wihrs, kas ar leelahm garrigahm dawanchm un pateesi Deewa=bihjachanu ispuschkohts un no wiſſeem pateeseem Kristus draugeem zee-nihts un miſlohes. Kad schim tas nahwes=spreedums bij nolaffits, ka winnam galwa tapſchoht nozirsta, un meesa tschetrōs gabbalōs isdallita un pee zetta juhtim uskahrta, tad winsch atbildeja: Par to ne kaisch ne neeka, ka manna meesa paleek neapraka. Us to mahzitaju, kas winnu eepreezinaja un eedrohſchinaja, winsch fazzijs: Es jums pateizu, miſkajs tehws, par juhsu miſkleem wahrdeem; bet es, zaur Deewa schehlastibu, jums warru apleezinah, ka man ne mas now bail no nahwes. Es esmu ween reis apnehmees to skaidru tizzibū aisskahweht, un esmu arri gattaws, fawu pastahwibū pee taſs deewischkas pateefibas ar fawu nahwi parahdiht. Pee ta leelagabbala schahweena winsch fazzijs: Ta irr muhsū nahwes=sihne, es pirmajs to panahſchu. Bet tu, Kungs Jesu, apſchehlojees pahr mums. Us ta nahwes=altara uskahpis, greese fawu waigu prett rihter=faulih un fazzijs: Tu taisnibas=faulte, Jesū Kristus, palihdsi man to tumſchu nahwes=eelenju isbreit un pee tawas muhschigas gaſmas zaurspeestees. Winna ſkaifts augumis un tas preezigs waigs, ar ko winsch wehl pahra reisefchurp un turp staigaja, un tad Deewu luhgdamſ zellōs mettehs, lai tas bendeskalps winnam galwu nozehrtoht, bij wiſſeem ar gohdbihjachanu usſkattams, un teem ſkatticojem ta ſirdis aifgräbje, ka tee aſſaras wair ne ſpehje waldiht.

(Heidsama puſſe us preefschu.)

J. L.

(Pee 49tas un 50as lappas peederr pawabbons no weſſela bohgena, kurra atroh-dahs: I. Sinna, fa ar ewangeliuma mahzichanu eet pee Escherrokeſeem Seemel=Ameris fa. II. Lihdsiba № 5. III. Dſeefma: Luhgſchana leelās behdās; un IV. Kā ja=atbild us 21mu lihds 24tu jautaschanu.)

¶ 500 rubli ſudr. n. mums preefsch ſcho fawu lappu drikkeschanas rc. waijaga; lihds ſchai beenai ſau eemakſati 22 rubli f., un ſohliſi 28 rubli f.; tad nu wehl truhku 450 rubl. ſudr.

Ta kahdam patiku, pa puſſ=gaddeem, woi pa meerendel=gaddeem preefsch ſchahm lappahm eemakſah, tad mehs arri ta peenemtum.

S l u d d i n a f c h a n a.

Zaur ſemmes=wahrteem eenahzis Nihga, un taisni ſtaigadams to widdus=zelli us rahtuhiſi, tu drihs pa kreifu rohku uſeſi leelu bohdi, kas jaunakam Lihra=kungam peederr, un kur ſelta bohklabi, paſchahm lohgu glahſehm uſwilti, un diwas zuſkura galwas, lohgeem uſlikas, few lai mahza, ka tu tur ne ween zuſkuru, koffi, pipperes un zittas taſdas ſahles warrefi dabbuh tirk, bet arri bohm=eliſi, terpentijn, alluhn un wiſſadas prezzes, ko ween ſau ſahlu=bohdēs atrohn, un ko bohdes=kungs ſohla us tiggi-bu few eedoht.

Brihw drikkcht. No Widſemmes General=gubbernementes puſſes: Dr. C. E. Napierſky.

Latweeschu drauga
pee № 49 un 50.

3 un 10 Dezember 1842.

S i n n a s,
ar ewangeliuma mahzishanu eet paganu semmēs.

O h t r a i s g a d s.

Weenpadesmita finna:

ka ar to pee Tscherrökesem eet Seemel-Amerikä.

O htrā gr. us Korintereem, 5 nod. 17tā p. mehs schohs wahrdus loßam:

Tad nu, ja kas irr eeksch Kristus, tas irr jauns raddijums. Tahs wezzas leetas irr pagahjuschas, redsi, wissas leetas irr tappuschas jaunas.

Mihli loßitaji! Kristus tizziba par jaunu raddisumu zilweku darra. Prohti: ne ween tas tukfch tizzibas wahrdes, ne tas, kad tikkai ahrigi Kristu ar mutti teizam; bet ta tizziba to darra; kad firds pee Kristus pekehrusees, un mehs, ka svehti raksti sakka, eeksch Kristus effam. Un mehs eeksch Kristus effam, kad wiina nopeku tizzedami, preeksch fewis eedabbujuschees to apschehloschanu, kas prett to sohdibu leelahs, (Jehkaba gr. 2 n. 13 p.) Kad mehs zour to tizzibu eeksch Kristu mannam, ka ar Deewu salihdsinati effam, tad jauns dsihwibas spehks muhs vilda, un tas wissu muhsu eerastas dohmas, un lihds ar tahm wissu muhsu dsihwi pahrjauno. — Mehs itt zittadas leetas eemihlejam, ne ka pirms; mehs itt zittadi wissu apspreescham, ne ka pirms; mums zittadi preeki, salbumi un zerrekli, ne ka pirms. Mehs meefas kahrumus eenihstam, un wissus grehkus, kas no teem isnahk; mehs ta falkoht wairs laizigi ne dsihwojam, bet debbesigi. Ta tahs wezzas leetas irr pagahjuschas, un wissas leetas irr jaunas tappuschas. Kad nu jau pee mums kristiteem tas par brihnumu rahdahs, kad prahts kahdam ta atjaunojahs:zik ne wairak tas brihnumu rahdisees pee paganeem, kas beesā tumfa paauguschi, pehz no Deewa schehlastibas pahremeti, par jauneem zilwekeem tohp. Mehs schodeen pee tahda rahdisim, kahds jaikums tur redsams, jo mehs ihsumā weenas paganes dsihwi stahstifim, kas gan ta ne bija eeksch paganu negantibahm apliuksi, ka zitti, bet ka satgreesusees ta no jauna bija dsiimmusi, ka ewangeliuma spehks it flamejams pee tahs rahdijahs. Wiina bija Kattrine Braun wahrdā, no tahs Indijaneru rautas Seemel-Amerikä, ko Tscherrökesus sauz. Pee tam arri ihsumā stahstifim, ka ar ewangeliuma mahzibū pee wiinas laudim gahjis.

* * * * *
Wejjos laikos Tscherrökesi tahlu jo tahlu pa tahm semmehm mitte, tur taggad Seemel-Amerikas brihw-walstes irr. Tahs walstes Tennessee, Georgija, Alabama, un zittas wehl, wiineem peederreja, bet pehz dauds karoschanahm wiini 1820t gaddā trihs zetorksaus no sawahm semmehm tahm brihw-walstum pahrdewe. — Schee taggad sawā prohtā apnehmuschees, un jau nu pat rauga, tohs Tscherrökesus no tahs pusses

isdsicht, kur wiini wehl miht, un us teem beeseem mescheem ais Mississippi-leeluppes noraidih. Schis padohms irr negantigs, jo schi tauta fenn jau sahkusí sawu paganu prahru atstaht, un jau labbi pehz prahrtigu zilweku wihses taifisjahs. Un tas wisswairak zaur to irr nahzis, kad wiini ar balteem zilwekeem kohpá mettuschees un prezzejuschees. Taggad warr buht jau pusse irr ihstneeki ar Europeereem. Ar to wiini sahkuschi us Europeeru wihsí dshwoht, gehrbtees un istalstees; wiini pa masitiz meddineeku wihsí atstahjuschti, un apradduschi semmi kohpt, labbas ehkas usstaifist, wissadus finalkus darbus darriht, un daschus nejaukumus atstaht. Reis wehl wairak ne ká weenu paschu seewu turrabs, un wezzi mahni jau sustin sudduschi, tomehr burschana un pesteli wehl now isnihzinati. Wiini arridsan us prahrtigu wihsí waldbu sawá starpá zehluschi, kas it bahrgi us to flattahs, ka sahtigi dshwo, brandwihsnu ne dserr, un stohlas eezelt. Paschu zilweku kahds rakstus isdohmaja preeksch wiinnu wallodas, kam kahdas 80 bohbstabu sihmes waisaga, jo wahrdi vulks dasch daschadi kann. Kad nu missiones puhlejahs, tad arri daschadas grahamatas drükketas tappe wiinnu wallodá, arkt awises no 1828ta gadda sahkoht. Bet ar wissu to wiini wehl irr pagani palikuschi, un ne kristiti. Gan wiinneem mannigs prahts, bet tomehr wiinneem, Deewu eedohmajoh, prahts apjuhk, tahs wezzas sinnas no tehnu tehweem klausfcheem. Wiini gan lihds ka wiissi Indijaneri tizz, weenu augstu garru effam, kas paauli raddisjis, un arri dwehfeles pehz mirechanas wehl sawadi dshwojam: bet nei wiini sinn, ka Deews ar tehwa mihles stibu par zilwekeem gahda, nei ka mehs zaure Kristu salihdsinati effam. Un kas grehks irr, to wiini pa wissam fajauz. Tadeht wiini, par tizzibu fakkoht, woi ká nejehgt aplam deenas pawadda, woi arri, kad firbs teem mohdusees, paganu aplameem neekeem peekerraabs.

Brahku draudsiba 1800tä gaddá pirma raudsija, wiinus ewangeliumá mahiht, un tå weetá Spring-Plazzí Deewa kalyofchanu un stohlas zehle. Zitti wiianas puhlinu gan labprahrt peenehme; bet kad to brihw-walstu waldbu ar weenu wiianus par netais-nibu kaitinoja, tad zilweki par to errigi, arri ewangeliuma wehstnescheem ne gribbeja tizzeht. It retti kahds kristijams gribbesjahs, tomehr missiones dabbujoh pasikt, laudim bij svehtiba. — Ar 1816tu gaddu Amerikaneru missiones beedriba to darbu stipraki usnehme. Wiina papreeksch to mahzitaju Kihru Kingsburi pee Tscherro-Lesu preekschneekem fuhtija, un kad tee bija us leelahm runnahm fanahkuschi, tad wiisch teem sohlija stohlas eezelt, ja to gribboht. Nu par to aprunnajahs schá un tå, tad weens no teem augstakeem preekschneekem, wisseem redsoht, pee schi Kristus wehstnescha veegahje, wiianam rohku kampe, un fazzija: »tu effi us muhsu leelahm runnahm atnahgis. Mehs dsürdejam, ko tu sohliji, un effam to saprattuschi. Mums preeks tewi eeraugoht; mehs wehkom gan, lai stohlas eetaifa, un zerram, tahs muhsu tantai par leelu svehtibu isdohfrees.« — Tultht nu arri pee ta darba rohku peelikte. Tam zeenijamam missionaram par gohdu, kas wezzá gaddu simteni tå bija par Indijaneru atgreeschanu darbooses, to weetu, kur pirmu stohlu zehle, nosauze Brainert, un jau 1817tä gaddá us pawassaru, Kingsburim trihs paligi pakkal nahze, un lihds ar sawahm seewahm sahze stohlu turreht. Ta siana drihs pamohdinaja wissu Tscherro-Lesu rautu, un zilweki tahtu jo tahtu atnahze mahzitees. Ed arri Katrine Braun atnahze, no ka nu waifik stahstissim.

*
Katrine Braun op to gaddu 1800 peedsimmußi, eelsch Alabama walstes, sauká

Klaismā, kür augstī mescha kohki aug. Winnas tehwam, silpram wiham, bija man-
niga galwa, bet kad missjonari to dabbuja pasiht, wihsch sawā paganistā prahā no
swehtahm leetahm mag ko jehdse. Bet comehr jo gohdigs bija ne kā zitti pagani, un
arri ta mahte sawā masā buhdinā kaidri dsihwoja, un bija labba fainneeze teizama.
To reisi Tscherrokeši tikkai eesahze pehz kahrtas zilwekeem istaisitees, un ne dabbuja
nei atsikhchanas, nei firds iskohpschanas mahzibū. Kad nu Katrine leelā tumisibā usauge,
bet winna no dabbas bija gohdiga un kauniga, ka dauds tahdu nau pēe kristigeem
jaunekleem. Un par to winna jo teizama, jo winnas kahrtas laudis leeli beskumi bija,
un wisswairak karek laikōs kaidri lohpissi dsihwoja. Kad karrā wihi usnahze, un pehz
winna tishkoja, winna us mescha beesumeem mukke glahbtees.

Nu winna sawā buhdinā dabbuja dsirdeht, ka Brainertē missiones stohla esfohe
eetaisita. Gan lihds turreni bija 20 juhdses, bet winna iohti eegribbejabs tur tapt;
un kad wezzaki wehleja, winna Zuhli m. 1817tā gaddā, kahbus 18 gaddus mezza, tur
nogahje mahzitees. Mo seijas winna bija smukka, un no buhschanas patiskoma, bet
arri leppojahs ar sawu kaitumu, un labprah ar sawu Indijaneru stahti gresnojahs.
Me warreja dohmaht, ka winna tohs rohkas darsbus labbi eemahzitohs, ko stohla rah-
bija. To arri winnai paschal teize, un likke, ja tē ne patihkoht, lai labbaki zittur etu
mahzitees. Bet winna nu sahze tā pehz kahrtas dsihtees, ka drihs mannijs, ka no
winna warreja labbu gaibih. Eksch trihs mehnescieem winna jau pratte Eslanderu
wallodā runnah. un lassih. Un tāhs dohmas, ko pirmak turreja, Tscherrokeši esfoht
sawadi laudis, un teem par Eslanderu tizzibū ne esfoht jabehda, tāhs winna drihs at-
stahje. Jau tai paschā gaddā November mehnest, ta pateesiba winna stipri aishneime,
un firsniģi luhgama, winna to drohschu zerribu dabbuja, ka zaur to tizzibū eksch Jesus
winna greku parrads deldehts, un patti par apswehiti Deewa behrnu palikusi. Ar
to winnas firds tik preeziga palikke, ka ilgodamees to ween wehlejabs, kaut winnas
wezzaki un raddi, un winnas tauta wissjaur to jelle arri atsichtu. Daudsreis winna
meentu pehz ta luhdse un nobrehzahs. Wisswairak par sawu brahli Dahwidu ruhpes-
jahs, kas tāhtu mitte. Weenreis winna no pascha rihta us bīsī gahje Deewu luht,
un tas luhgchanas gars winna tā aishneime, ka ne mannijs, lihds faule jau nogahje.
Schi deenā winna dabbuja sunnah, ka Deews to luhgchanu paklaussis, un to waies
ne aismirse.

Pa tam winnai tāhs behdas usnahze, ka wahjadseja no Brainertes atstah. Tu-
liht pehz jauna gadda tehws nahze winnu wahet, jo bij apnehmeees, pahe Mississippi-
uppi pahri zeltres, un pēe Arkansas uppes jaunu mahjokli mekleht. Kad winna wehl
no firds swehtu kristibū luhsahs, ka derribas sihmi un seegeli. Ka stohla tikkai preeksch
8 mehnescieem bija zelta, un winna ta pirma bija, ko tur kristija. — Nu gahje tehwam
lihds, un jau to reisi winnas stipri tizzigi wahrdi eespeedahs balteem un Indijane-
reem, kas winnu isprassija jeb nosmehje. — Bet tehws ne dabbuja tik ahtri iseet, un
winna wehleja tai pastarpā us Brainertu eet; tur nu winna tas swehts preeks gab-
dijahs, ka lihds ar 7 preegrestiem Tscherrokešiem swehtu wakkariu haubija. Tas bija
swehts brihdī! Arri pagani, kas tur nahfuschi kattitees, brihnojahs, kahda draugu
beedroschana kristiteem esfoht. Kohda Nehgerene Szazzija: »man kaidri tā rahbijahs, itt
kā schee manni beedri bijuschi, un man pehz weenu atstahjuschi eksch nīknas pasaules.«
— Missionari to reis rakstija: »muhsu farkanti brahli un mahfas. weenā mutē teize,

ka muhscham ne dohmajuschi tahdu preeku baudisht, ka pee ta swetka darba baudischi. — Prohti, Indijanereem pasarkana ahda.

Bet pehz paheu mehnescuem tehos un mahte jau Kattrinei pakkal nahze, to us Arkansas lihds nemt. Nu bija ko behdatees un schehlorees, jo wianai gruhti nahze, ar sawu wahju tizzibu tik ahtri no kristiteem pa wissam schirkrees, un us tumscheem paganu beesumeem eet. Luhdse gauschi, lai wezzaki wehl tur pamettoht, bet schee ne gribbeja no sawas weenigas meitas astaht. Ilgi un gruhti ta zihniyahs, un kad ta meita ne apstahjabs luhgtees un brehkt, tehos palikke errigs, un noteize: ja wianai ne ruhpoht par saweem wezzakeem, un Jane nahkschoht tulicht lihds, kad to par sawu behrenu wairs ne turrehs. — Bet jo ta zihniyahs, jo Kattrine rahdisa, ka Kristus tizziba winnas firdsprahtu jauki bija atsaunajusi. Jo wianai no firds ruhpeja to atsicht, ko nu bija darricht pehz Deewa prahta, tapehz luhdse, lai wianu kahdu pufstundi weenu pamettoht. Pehz tam wianna isnahze, un fazzija, ka ar wezzakeem lihds eschoht. Sawahke sawas leetas; missiones beedri sanahze, un ar dauds assarakm labdeenu dewe, jo wissi wianu bija eemihlejuschi. Gan firds sahpeja, kad tai labbai meltai wajjadseja us beseem mescheem aiseet, tik ihfu brihdi apgaismotai; bet eepreezejahs drohscchi zerradamt, ka mihiam Deewam saws labs padohms buhs, wianu par tahdu tumschu zellu waddohs.

Kattrine nu sawu zellu gahje, un ar tehwu pee Arkansas-uppes nahze. Deewa schehligajs liktens tur us winnas tehwa jannu mahjokli to missionari Hoit nowedde, kas nowestus behrnus melleja. Tas bija Kattrinei leelu leelajs preeks, kad ar to satikke, un wian fazzija, ka nu par wissu zella gruhtibui wairs nam schehl. Gruhti arri wianai tur bija. Tahdā tukfnesi wissi zilweki woi pelnus ween, woi kahruma preekus vissne; un wianas kaudis tai pahemette, kam wianna labbaka isturrotees, ne ka zittu Escherrokesi, un weena patti doh-majoht debbesis tapt. Ta wianai nefahda satikschana ar teem wairs ne bija. Bet par to wisswairak behdajahs, ja tikkai to ihstu debbesi tekku ne pasaudeschoh, un ne sahkschoht paganteem lihds darricht. Bet drihs wianai zitteem dabbusa luhdseht, us ihstu zellu tapti Prohti, missionars Hoit to reis kahdus Escherrokesus ar tahdeem stipreem wahrdeem us runnaja, ka weenai feerwai firds pahrtuhke. Assaras ar straumehm leedama, wiania Kattrinu luhdse, lai wianai Deewa wahrbus preekscha lassa, un kohpa Deewu luhds. Tas bija tanni weetā tas pirmajis eefahkums, pehz tur dauds zilweki pamohstijahs. — Zittadi Kattrine bija, firdi apspeesta, to mums ta grahmata rahda, ko wianna Dezember m. 1818 missionaram Schamberlain suhtja. »Es nosehshohts, ar spalwu us juns runnadama. To ween es jau Deewamschehl warru, kad man tik ahtri bija jaatstaht, un kas sinn schi muhschā juhsu waigu wairs ne eraudischi. Ak manni mihti draugi, juhs ne sinnat, ka manna firds juhsu mahjahm preekschruhees, kur man tahds preeks bija dshwoht. Bet ar to nu pa gallom, tas wairs ne buhs. Es assaras sehrojohs, manni mihti, man firds sahp, to rafstoht, un ka labbad? Woi es tikkai preeft Deewu ne kurnejn? Man tas Kungs par wissu joslame, ko esmu eemantojusi, man wianam jaustizz. Tatschu wianam tas labbakais zetsch sinnams, un wissch ar laipnigu prohtu sohlijis, ka teem, kas wianu mihle, wissas leetas par labbu isdohsees. Bet woi es arri wianu mihleju? Woi ta wianu mihleju, ka wianna haustus turru? Woi no wissas firds? Ak Kungs, pahrmanni man, un waddi man us muhschibas zellu!«

Winnas brahlis Dahwidz, preefch ka winna tik firfnigt bija Deewu luhgusti, jau papreksch bij pee Arkansas-uppes nomettees. Deews — warr buht ta brahla deht — wehleja, ka tehws pehz pussgadda sawai meitai walku dewe, us Brainertu pahreet, un prohti, lihds ar brahli, lai tas arri mahzahs. Winnai jau bija isdeweess, schim to firdi vahrenemt, un Brainertē winsch ihfā brihdi vilnigu tizzibū eefsch Kristu eemantosa. Tā winnas behrna paklausiba to augli nesse, ka mihtajs brahlis sawu dwehselfi isglahbe. Bet Deews winnas tehwisch, tā wehl wairak gribbeja isdarriht. Ne dohmasoht sumanahze, ka tehws Kreft-Paht-pilsfehtā eefsch Alabama-walsts diktii flims palizzis. Abbi behrni pee winna frehje, un septinas nedbetas to kohpe. Tē nu Dahwidz sawu bishbeli panehmis, sawejeem no tahs preefchā lassija, un flubbinaja tohs, lai sawus grehkus atshdami, preefch Deewa noschehlo, un Kunga Jesus pehdas usnemmin staigaht. Tā winsch ar sawejeem Deewa kalposchanu turreja, wezzaku dñihwi us kristigu wihsi eetaisjo, un arridsan ar paganu zeemineem un draugeem skaidri un drohschi runnaja. Zaur to pats tehws atspirdis, sawus behrnus us Brainertu nowedde, un grahmatu missionareem nesse, kur wissi preefchneeki no tahs zilts sawus wahrduis bija parakstijuschi appakschā, un kas tā skanneja:

„Mehs Tscherrokesu preefchneeki eefsch Kreft-Paht-pilsfehtas schodeen sanahkuschi, par sawu behrnu audsefchanu farunnatees, un padohmu spreest. Mehss ikdeenas skaidraki redsam, ka no labbas behrnu audsefchanas leels labbums nahk, un mehe lohti gribbam skohlu dabbuhrt klastumā. Tapehz luhsdams missionarus Brainertē, lai nahk un mums palihds, tahdu skohlu eetaischt. Mehss kahdus 20 lihds 25 behrnus tulicht dohmasam raidiht.“ — Par scho grahmatu leels preeks missionareem bija, un winni tulicht vahru brahlus us turreni raidija. Bet Kattrine Brainertē Jesus darbu tikkuschi darrija, un luhgchanas stundes eezechle, kur zilmekus mohdinaja, tikkuschi eefsch Jesus pehdahm miht. Winnas brahlim Dahwidam firds tā degge sawus laudis atgreest, ka 1820tā gaddā luhsdahs, lai eefsch missiones skohlas Seemel-Amerikā winnu pecarem. Pehz vahru gaddeem winsch no tahs astahje, par labbu missionari ismahzisees, un wehl scho deemu svehtigis anglus reds, darbodamees. Tā winna mahfas luhgchane, vahri pilnam bija paklausita.

Arri Kattrinei Deews wehl zittu darbu bija nolizzis. 1820tā gaddā pee Tscherrokesem Kreft-Pahtē to missionaru Buttriku, un to atgreestu Tscherroken Jahn Artsch suhtija. Schis arri bija brihnuma scheblastibū dabbujis. Süd-Karolina-walsti dñimmis, un kā lohps bes jehgas audsis, winsch Dezember m. meddidams to missionari Hall satikke. Tas winnam no missiones skohlahm stahstija. Nu us sawu mescha buhdi vahrgahjis, winsch ar plinti muggurā to missiones skohlu usmekleja, kas tā mahjokli Tschikamaugā eetaisita. 35 juhdses zaur mescheem gahjis, tur tappe, un missionareem fazzijs, ka nahjis pee winnaem mahjitees, lai winna plinti paturr, tik ween winnam mantas effoht, un lai kahdu drahnas gabbalu winnam dohdoht, ko gehrtees. Winsch tahds negants isfattijahs, ka paprekschu winna ne gribbeja labprahrt peenem, wisswairak kad jau bija 20 gaddus wezs. Bet winsch ne gribbeja astahje, un winna pa probwi patureja. Tur nu winsch sawā stiprā garra drīhs tahdu mihtstu firdi un tahdas atdismchanas iñmes rahdija, ka wisseem preeks bija. Pehz desmit mehnchescheem winna kristija, un

wissch tik labbi bija eemahzijees, ka winnu warreja missionaram Buttrelcam par valgu
lihds raidiht us Krek-Pahtu. Tur nu to skohlu eetaisija, kahdu pussjuhdsi no wezza
Brauna mahjahn. Us ihsu brihdi tik pulks mahzektu fanahze, ka ruhmes wairs ne
bija. Tadeht Escherrokesi ohtru reisi preefschneekus us Brainerti raidija, ohtru skohlu
luhgtees. Schee fazzijs, ka winneem kristigas mahzibas wisswairak gribboht, un ja
kahda deewabihjiga feewa nahktu, winnu meitas mahzicht, tad winni tai leelu nammu
taisfchoht. Kahdu nu warreja par skohlmeisteren nemt, ja ne nuhsu Katrinu? Gan
patti par wahsu us to teizahs, bet comehr to ammatu ussnehme. Kad to Krek-Pahtu
dabbuja sunnaht wissi laudis ar preeku kleedse. 50 Escherrokesi, ar wisseem Nehgei
reem un jaunekleem zeemind, drihs fanahze, un pehz diwi deenahm bija skohlas nams
pehz winnu wihses ustaifishts. Kad nu wiss bija gattaws, wezzajs Brauns sawu
meitu pats nowahke. Schoreis gan sawadi no Brainertes schlihraphs! Nu tehws wissi
darrija, ko winna gribbeja; nu winna ne gahje wairs us tumscheem beesumeem, bet
us tahdu weetu, kur debbeess gaismas aufeklis jau spihdeja. Un tatschu tahs gruhtis-
bas, ko Katrine pirmak bija zeetusi, to zeltu fataisija us scho jaunu preeku.

Katrine ar 20 meitahm skohlu sahze turreht, un neween tahs meitas, bet arri
mahtes kahrojahs mahzitees. Bet winna wehl labbaki gribbeja sawai tautai lihdscht,
un tadeht pehz 9 mehneshcheem sawu skohlu missionaram Potteram un winna seewai
usdewe un patti ihstus missiones darbus ussnehmabs. Winnas ihstneekem Krek-
Pahtu, kamehr winna pahrnahkusi, arweenu wairak pehz dwehseles svehtibas ilgojahs,
un Katrine to preeku peeredseja, ka tehws, mahte, ohtrs brahlis Zahnis, un trihs
raddineekt Jesus meeru sawa dwehseleem nu dar-
bojahs, un dauds Escherrokesi winnas mahzibas klausijahs. Ak tas bija winnai leelu
leelaja lihgsmiba, kad pehzgalla wissi winnas ihstneeki sawu tizzibu eefsch Kristus
apleezinaja, un jaur svehtu kristibu apstiprinaja. Wissi 1820ta gadda us Brainertu
nahze, un missionari par to kristigu pulzina lohti preezajahs, ko Katrine ne apnikkus sawahkt.

Katrine wenadi ween pee sawas tautas laudim darbojahs. Ar sawu mihiu sirdi, ar
sawu weenteefigu un laipnigu prahiu, ar sawu pasemmibu, un ar sawahm bailehm, ja tikkal
sawu dwehseles svehtibu ne saudehs, winna wissur Escherrokesem palikke mihta. Kur
ween warredama, winna Krek-Pahtu pee sawas tautas zilwekeem peegahje, un tik
laipnigi winnas pamahzija, ka to arweenu jo augstaki zeenija. Wenreis us to sahje
bohmaht, ka waijadsehs fabeedrotees, nabbageem lihdscht. Katrine teem zilwekeem
tik staidri stahstija, ka tas effoht labs, ka jau pirmu sareefchanu neweens ne leedsahs.
Daschu reis winnai schipufs un winnups Mississippi uppes waijadseja reisah. Kur
ween nonahze, tur zilwekeem winnas wahrdi eespeedahs, un ta missionareem zeltu
eelaussia, kas pehz nahze. Wehl winna gribbeja wissus Escherrokesus gare Ankansas
uppes apmekleht, un winneem missiones skohlu un ewangeliuma tizzibas labbumu rah-
dih. Bet Deews winna pa masitinam eenahzinaja preefsch muhschigas dsjhwoschanas,
un jau 1821 Juuhli m. d. 1823 to atsauze.

* * * * *

Winnas heidsamas deenas bija svehtigas. Ilgu lauku winna nobille. Brihscham
sirds winnai behbojahs, sawus firmus wahsus wezzakus eeffattoht, kam gan waijadseja
meitas mihlidas kohpschanas. Arri behbojahs eezerrebama, zit tuhlestoschi winnas

tautas zilwelt wehl no sawa Pestitaja ne ko ne sinnaja. Kad wehlejahs wehl dsihwa palikt, un no ta Kunga wesselibas luhsahs. Weenreis winna sawai draudsenei fazzija ta: »es gan sinnu, ka man waisjaga pa wissam Deewa prahtam padohtees. Winsch sawu darbu gan warr bes mannis padarriht. Winsch par manneem wezzakeem warr gahdahrt. Un ratschu es daschureis wehlejohs dsihwoht, un preech mannas tautas behr-neem darbotees.« Kad winna bija pulku assitu iswehmuſi, un pehz atspirge, missio-nara gaspascha Potters no winnas rakſtija: »nu nahwe winna wairs ne beedina, un winna bes ballehm war us sawu kappu eet. Winna daudreib par faweeem wez-zeem grehkeem schehlojabs, un behdajahs, kam naro jo ustizzigi sawam Deewam kalpojusi. Bet winnai tad preeks nahze, ka nu drihs sawu garru sawam Pestitaja rohkas eebohs. Weenreis winna man rohku kampe un fazzija: »Mihla mahsa, es tevi lohti mihtu turru, bet man ja-eet prohjam, un es ne warru wairs pee tew palikt. Valdees par wissu labbu, ko tu man darrisufi, lai tas Kungs tew par to makfa. Es gribbu mirt, kad Deews leek. Es winna mihlestibu esmu papilnam schi muhshâ bau-dijusi. Man ne rik wairs schelten palikt; ko Deews gribb, to es arri gribbu. Es dohmaju, tew gan ne apniks, Tscherrokesu mestas mahziht. Kad gruhti eet, tad lai tew zerriba ne iskriht. Es dohmaju pee Arkansas-uppes eet strahdahrt, bet nu wairs tur ne tapfchu.« — Zittu reisi winna fazzija: »nu es mannu, ka pa wissam esmu Dees wa prahtam padewusees. Es sinnu, winsch faweeem behrneem arweenu labbu darra, ka teem waisjaga. Kad es preezajohs, ka mans liktens winna sinnu stahw. Es gribbu dsihwoht woi mirt, ka winna patihk. To ween es wehlejohs, lai winna wahrdas pas-gohdinahts tohp!« — Weenu brihdi winna bija itt ligfma, un fazzija: »nu es gattawa esmu mirt. Ak kahds jauks mans Pestitajs usflattams! Kahda svehtiga buhschu, kad es tehwa nammâ nahkschu!« — Kad to praffija, kam tad winna ne gribboht wairs dsihwoht? winna fazzija: »lai ta Kunga prahts noteek, un ne mans! Kad es sebka winna darbu warru us preefchu west, tad es labprah wehl dsihwoeschu. Bet kad winsch man peewahk, tad es zerru, ka mans brahlis Dahwidis puhslees, lihds muhsu aptumshotus laudis pee Kristus atshchanas peeweddihs.« — Winnas brahlis toresi wehl mahzijsahs, bet winna arweenu zerresa, ka tas Kungs winnu par isredsetu rikku dorrischoht, winnas laudis atgreest.«

Preefch tam winna bija ar weenu deewabihjigu ahrsti eepasinnuſees, to dokteri Kampbellu, kas labbi tahtu mahjoja. Tas winna pa wissam gribbeja paglahbt, un tadeht likke vee few klahktaki atwest. Tadeht slimmu Katrinu waisjadseja pussohtru juhdses neschus us Tennessee: uppi nest, tad 8 juhbses ar laiwu west, un wehl 1 juhdsi nes schus lihds zeemam. 26ta Mei m. d. to darrisja. Tscherrokesi, kam winna labbu darisufi, pa pulkeem fanahze, sawu mihtu draudseni wehl weenreis redseht; un zits par zittu speedahs winna us uppi nest. Jauni un wezzi karstas assaras raudaja, un missio-nareem waisjadseja laudis apmeerintaht, lai tik dikti ne schehlo. Wissur Tscherrokesi scheh-lodami pee zelta stahweja, un winnai mihtigt rohkas sneedse. Katrine ween palikke meeriga, un sawu rohku svehtidama pahf faweeem mihtem zehle. Ka lihki winna ar leelu gohdu pawaddija. — Laimigt pee ta ahrsta atnahze, bet tas drihs eeraudsija, ka tas Kungs to jau gribbeja sawahk. Dsihwes beigas tai bija meerigas. Winna wiss-apkahrt flattijahs, katram laipnigi rohku sneedse, wehl weenreis ar svehtu ilgoschanu us debbesim flattijahs un tad azzis aisdarrija. »Es esmu mahjas pahnahkuſi!« tas

winnas pehdigajs wahrs bija. Tå winna sawu muhschu heidse, 23 goddus wezza, un lihds 17tam gaddam pagane bijusi.

Tscherrokesi, no winnas mohdinati, pehz tam pa simteem winnas pehdas minne. Missione ifgaddbs wairojabs, un 4 jeb 5 jauni mahjokti tappe taifiri. — Tapehz jo leels schehlums par to irr, kad Seemel Amerikas brihw walstes schohs Indijanerus tik negantigi spaida. Paschâ seemas laikâ 1835â gaddâ tohs pahr Mississippi-uppi us tahtahm semmehm dsinne, un zettorta daska, kahdi 16,000 us zettlu eshoht apmirrus. Zaur to missione gauschi nihke, un dauds gaddi aisees, lihds tohs pirmus seedus atkal redsehs. Lai Deewos pee laika durwis atwore, un issalkuschas dwehseles ehdinga! Lai arri mehs schodeen no tahs pasarkanas Indijaneru meitas mahzamees, ka Kristus tizigam waijaga ustizzigam buht, ja gribb swchtigi nomirt, ka winna nomirre. Amen. 25.

L i h d s i b a s.

5.

Kaut jel juhs, mihti lassitaji, to tizzetu, ka jums lohti waijaga, few paschus, sawas paschas firds grunti atsicht! un arri turklaht tizzetu, ka juhs no few pascha, bes labba padohma, bes Deewa palihga few ne eespehseet few atsicht! — Jo kad juhs gan lab-praht arri scho padohmu peenemu, ko te no Deewa pusses jums dohsum. Eedohma-jeet, luhdsami, us brihtian ween, itt ka no scha azzumirkta pa wissahm mallahm paliku tumsch, un ka Deewa faulite arri ne kad wairs ne uslektu, mehness wairs ne spih-detu, swaigfnes wairs ne mirdetu, un ir ugguns wairs ne kur ne atrastohs un nu waizajeet few paschus, kahdu zettlu juhs kad gan usnemu, kahdu darbu strahdatu, kahdas dohmas isperretu? — Redseet, ta gan manneheet, kahds walditajs pahr jums tas gaishums irr, un ka Deewos to raddis schehligâ, gudrâ prahâ, arri gribbedams, ar to juhs audsinaht un mohdinah, jo deenas jo wairak pehz winna prahta prassift un turretees. Deenas un naktis pahrmihschu nahk un eet, lai mehs tizzedami paleekam or ween par gaismas behrneem, ta sawu zettlu staigajom eeksch taisnibas un firds kaidribas, — un arri, kad tumsch mums apkahrt, winnam, tam Dabbess-teh-wam, pakaujamees, sinnadami, ka eeksch wiina ne kahda tumfiba naw, bet ka pats irr gaishums. (1 Jaha. 1, 5.)

36.

Luhgschana leelâs behdâs.

Meld. Kungs Jesus Krist, mans valihdsensch.

1. Al glahbeis, glahb man bailibâ, Al! Jesus Krist, tu paleezi Mans Deewos un glab-Deewos, nahz' mannim paligâ! Lawz mihiäjs bejs muhschigi. 3. Par to no firds es preezajohs, Un bailes leegtu. us tew polaujohs. Tu spehzigi man isgloahbsi.

2. Lew ustizzohs, mans Kungs un Deewos! Nu amen falku preczigi!

25.

Kâ ja-atbild us 21tu lihds 24tu jautaschanu.

us 21mu: Esira grabmata un Salamarra augsta vseesma.

us 22tru: Jahnis, Jesus mahzelis; Lahzarus, winna draugs; Maria; Marta, un tas baggats jauneklis (Mark. 10, 21.)

us 23schu: Tam Lehninam Nebukadnezaram. (Dan. 2, 38. Jer. 27, 6. 28, 14.)

us 24tu: Tam augstam preesteram Josuäm. (Zafarij. 3, 5.)